

der duisternis, heimelijke dingen, die de Schrift kwalificeert als te schandelijk om te zeggen (Ef. 5:12), tooneelen van brasserie en dronkenschap, slaapkamers en ontuchtigheden (Rom. 13:13), werden niet slechts aangeduid, maar met man en paard genoemd en uit de werkelijkheid gekopieerd. Het leven van boemelaars en decadenten, Corries uit de Pijp en mannen uit het slop, werd in kleine bijzonderheden en groote lijnen van afwijking met verbijssterende „eerlijkheid“ beschreven. Wat de kunst met haar staf aanraakte moest voor het publiek „geheiligd“ heeten. Wat artistiek mooi was afgebeeld, moest de maatschappij aanvaarden, afgedacht van de overgeleverde zeden, als wezenlijk goed. Van een rottend cadaver, waarop de gieren gulzig, maakt de schilder immers ook een „heerlijk“ doek. Als de Kunst spreekt, moet de bekrompen burgerman met zijn catechismus-wijsheid zwijgen. Waar de Kunst heerscht, heeft het „christendom“ zijn beschimmelden schepter neer te leggen. Een koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is, kan niet bestaan.

Zoo maakte de „wereld“, niet ondanks, maar door het beginsel van de souvereiniteit der kunst, propaganda onder de traditioneel levende „christenen“, en ze kon tevreden zijn over haar successen.

Gelijk we reeds zeiden, is er geen kunst geschied tot popularisatie van de letterkunde, omdat zij onmiddellijk toegang heeft tot de volksziel, omdat ze naar producten, als geen andere kunst, genietbaar en begeerlijk maakt voor hen, die overigens van kunst geen brood hebben gegeten, en vooral omdat nergens zooals hier in de kunst zich elementen mengen, die den valschen hartstocht prikkelen, zoodat de kunst-literatuur om geheel andere oogmerken wordt gelezen. Op zichzelf kan de kunst het niet helpen, als het lezend proletariaat haar door perverse drijven prostituteert. Er zijn misschien wel menschen, die den bijbel doorauffelen om onreine instinkten te bevredigen. Maar, gelijk gezegd, de nieuwe literatuur heeft zelf, tegen het eigen hooge kunstideaal zondigend, ook instinktuitingen, die met het sublieme kunstgevoel niets te maken hadden, in zich opgenomen en daardoor haar eigen waar vervalscht. En ook waar dit niet geschiedde en naar het beleven van het ideaal zuiver werd gestreefd, kwam toch het conflict met de christelijke traditie, insover met het stellen van het ideaal niet met de souvereine majesteit van de christelijke moraal was gerekend.

Het verzet tegen de moderne letterkunde was dus tot op zekere hoogte volkomen wettig. Ook was begrijpelijk, dat dit verzet aanvankelijk een bloot negatief karakter droeg. Bang voor bemesting zocht men zich tegenover de nieuwe literatuur te isoleeren. Men sloot de grenzen van het christelijk koninkrijk, op de manier als een aardsche staat, uit vrees voor volksbederf en revolutie, de bolsjewistische propaganda-literatuur zoekt af te weren.

Maar nergens is de isolatie moeilijker dan op het gebied der letterkunde.

Hoe zal controle, vooral ten opzichte van de jeugd, hier deugdelijk en afdoende worden uitgevoerd. De censuur der christelijke opinie en het opvoedkundig toezicht kan over het algemeen de jeugd nog buiten balzaal en komedie houden. Maar het opgroeiend geslacht te vrijwaren voor den invloed van de als een stortvloed het land overstroomende goestesproducten der moderne letterkunde, is een probleem, waartegenover menig opvoeder met al zijn wijsheid machteloos staat.

Als gij niet tot de literatuur komt, komt zij tot u. Haar bronnen springen onverpoosd en haar wateren stroomden altijd verder.

Zeker, ge kunt een strenge keur uitoefenen op de leesportefeuille, waarop gij u hebt geabonneerd, en de boeken doorstudeeren, vóór ge ze uw kinderen in handen geeft, en achter die beschutting van uw voorzichtige controle lijkt het voorwerp van uw opvoeding zedelijk veilig, maar, goede, christelijke lezer, kijk nu de werkelijkheid eens aan met een nuchteren blik.

Vooreerst, meent ge heusch, dat het gros van onze „opvoeders“ bevoegde keurmeesters zijn op het gebied van de kunst? Is een boek goed, wanneer er geen enkele vloek of schunnigheid in staat? Is een Sonnet van Roland Holst of een vroomaandoend sprookje van Van Eeden geschikte kost voor een in het kerkelijk kader groeiende kinderziel? Het staat te bezien, of deze vruchten van de edelste sentimenten, in een zeker stadium van de ontwikkeling der jeugd, niet even gevaarlijk zijn als het grove realisme, waarvoor een gevoelig kinderhart misschien wegstrempt, als een pas ontloken bloem voor den nachtwind.

Hadden wij, protestantische christenen, een soort index, gelijk Rome, dat voor zijn leken zelfs Pallieter van Timmermans verbiedt, dan zouden de opvoeders nog naar een uitwendig schutsmiddel kunnen wijzen, maar de christelijke vrijheid maakt bij ons elken vader tot een koning, soverain in eigen kring. En wie beschermt de slachtoffers van zijn paedagogische onkunde tegen den invloed van een voor de kinderziel gevaarlijke kunst?

Maar er is meer, waarvoor ge uw oogen openen moet, iets waartegen de scherpste controle dikwijls machteloos staat.

De schilder stelt zijn kunstwerk uit in de zalen

van een museum, — voor dat gebouw kunt gij de wacht betrekken, als gij wilt, — in de schouwburg stroomden de muzen der muziek en beeldingskunst haar schatten uit, — gij kunt, als ge gevaar ducht, zeggen: ik verbied het en gij kunt weten, of ge wordt gehoorzaamd, — maar de moderne kunst, die uit de wereld der „letteren“ tot u komt, sluit ge niet met een soort politie-maatregel absoluut buiten uw veste. Het grondwater zijpelt soms door de sterkste dijken. Daar zijn verborgen kanalen, die de naar geheimzinnigheid dorstende jeugd-ziel in staat stellen te drinken uit deze wateren, en de gestolen wateren zijn zoet.

Een ervaren paedagoog, hoofd van een schitterende christelijke M. U. L. O.-school, heeft mij daarvan eens verbijsterende staaltjes verteld, en laten zien wat hij in een klas van kinderen-met-de-kortebroek had geconfiskeerd.

En misschien zijn er onder mijn lezers opvoeders, die weleens kleine smokkelaars met verboden waar hebben „gesnapt.“

Hoewel erkend moet, dat niet altijd de hunker naar het verbodene, maar ook werkelijke onkunde oorzaak is, dat ongeoorloofde literatuur in handen komt van „de gedoopte jeugd.“

Daar het hier alleen om de waarheid gaat, zou het van belang zijn, wanneer deskundige opvoeders mij met inlichtingen en gegevens op dit gebied wilden dienen. Het doel van mijn artikelen-reeks zou er beter door worden bereikt.

B. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

De Dutch Reformed Church in Noord-Amerika.

Wij zullen het niet verbergen voor huane kinderen, voor het navolgende geslacht, vertellende de loffelijkheden des Heeren, en Zijne sterkheid, en Zijne wonderen, die Hij gedaan heeft.

Psalms 27:4.

Spottend is wel eens gezegd, dat een Engelschman alles kan, behalve van een man een vrouw maken. Uit de historie is echter gebleken dat er nog meer is wat hij niet vermogt. Hij vermogt ook niet de historie te niete te doen. Zijn geschiedschrijvers mogen de geschiedenis der wereld met een engelsch oog bezien en met zoo'n pen beschrijven; alle groote daden op het credit van engelsche helden boeken; alle vooruitgang en ontwikkeling aan engelsche invloeden toeschrijven; doch de geschiedenis vloeit niet in haar bedding terug om op het gezag der Engelschen door die bedding haar stroom te nemen, welke zij voor haar „tot roem van hun gezag“ hebben gegraven. Daar is nog meer wat zij niet hebben vermocht en dat is door den naam van de Nederduitsch Gereformeerde Kerk te veranderen haar te maken tot een kerk van engelsch faison.

De Nederduitsch Gereformeerde Kerk heeft na haar vestiging in Nieuw Nederland moeilijke tijden doorgemaakt, vooral toen Engeland zijn hand lei op deze kolonie van Nederland, die zulk een machtige toekomst beloofde. Nieuw-Engeland met zijn hoofdstad New-York, werd een toevluchtsoord voor de talrijke uitgeweken Engelschen. Die Engelschen wenschten een prediking in hun taal. Het Nederlandsch moest worden verdrongen; het Nederlandsch stempel moest worden uitgewischt. De overheerscher wenschte zijn zeden en gewoonten te doen triumfeeren. In die tijden nam de kerk nog een geweldige plaats in te midden van het volksleven. Daarom moest het presbyteriale kerkrecht verwisseld worden met het episcopale; het gereformeerde kerkrecht poogde men van zijn geldigheid te berooven. Gelukkig dat de edele Willem III, de koningstadhouder, een einde maakte aan de plagerijen van engelsche zijde bedacht, door de Gereformeerde kerk in een charter haar aloude rechten te waarborgen. Was daardoor al veel gewonnen, de moeilijkheden hoopten zich op. Het oude vaderland lag zoo verre verwijderd. Door de Classis Amsterdam werden wel met zeer loffelijke ijver en toewijding allerlei aangelegenheden behandeld, zelfs tuchtzaken, doch dit kon niet aldus blijven bij de gestadige uitbreiding, die de kerk onderging. Het werd steeds moeilijker om vanuit het vaderland predikanten te ontvangen die ook het Engelsch sprekend deel der gemeente konden dienen. De Hollanders zelf droegen ook groote schuld in dit opzicht. De toevloed van emigranten uit Nederland nam sterk af, die van Engelsch sprekende dissenteren (niet-leden van de Engelse staatskerk) wies met kracht. Deze dissenteren, meest Puriteinen uit Engeland en Schotland, hadden zich er wel in willen en kunnen schikken om kerkelijk saam te leven met de Hollanders, als zij de prediking maar hadden kunnen verstaan. In dezen waren de Gereformeerden niet inschikkelijk genoeg. Zoo stonden zij de eenheid en den krachten bloei der kerk zelve tegen. Daarbij kwam nog dat sommige leden der kerk ook den dienst in het Engelsch verlangden, gelijk de kinderen van de emigranten uit de vorige eeuw dit thans ook eischen. Een hardnekkig en bekrompen tegenstand der ouders, een plagen met de Nederlandsche taal, kan als gevolg hebben dat zulke kinderen een afkeer krijgen van de kerk, van de zeden en gewoonten der ouders. Dat de Gereformeerde kerk in Amerika nog altijd een buitenkerk was van de Classis Amsterdam, was ook niet bevorderlijk aan

haar groei. In den loop der achttiende eeuw kwam er echter een organisatie der Gereformeerde kerken aldaar tot stand onder den naam van Coetus. Deze Coetus had echter in den eersten tijd nog geen eigene zeggingschap, en handelde nog steeds in naam van de Classis in het moederland. Gevolg van het een en ander was dat de kerken door twist en partijschappen werden verdeeld en verscheurd en dat vele der leden haar verlieten en zich voegden bij de Presbyteriaansche kerk. De man, wiens naam niet mag worden vergeten en die tot rijken zegen is geworden voor de Dutch Reformed, was Livingstone, Amerikaan van origine, doch die zijn theologische opleiding genoot aan de Universiteit van Utrecht. Tegen het einde van genoemde eeuw telde de Dutch Reformed reeds negentig gemeenten. Livingstone, gesteund door de Classis Amsterdam, gelukte het den band der eenheid weer te doen trekken, en reeds in het jaar, volgende op de verklaring van de onafhankelijkheid, in 1784, kon Dr. Livingstone optreden als professor in de godgeleerdheid te New-York tot opleiding van aanstaande Dienaren des Woords. Reeds in 1810 werd in New-Brunswick een seminarie opgericht en Livingstone bekleedde aldaar het dubbel ambt van president van Queens College te New-Brunswick en professor in de Theologie. Het Seminarie opende met vijf studenten. De inzinking van het Gereformeerde kerkelijk leven, zich in het moederland openbarende, ging ook niet voorbij aan de Gereformeerde kerken in Amerika, de tucht verslapte, degenen die de waarheid wilden handhaven werden kwalijk bejegend, quietistische en sociaansche denkbeelden en leeringen vervoerden er velen, zoodat het reeds in 1822 in de Amerikaansche Gereformeerde kerken tot een afscheiding kwam onder den naam van „ware Gereformeerde Hollandsche kerk.“ Deed deze Afscheiding in de eerste jaren een krachtige herleving van het Gereformeerde kerkelijk leven verwachten, door labadistische neigingen en een eenzijdig accentueeren van enkele hoofdstukken der leer liep deze beweging op teleurstelling uit.

Wij zullen later nog eenige gemeenten in de oostelijke Staten ontmoeten, die zich in de tweede helft der vorige eeuw verenigden met de Christelijk Gereformeerde Kerk, nadat deze zich had afgezonderd van The Dutch Reformed.

Groote vlucht nam de kerk niet, nadat zij geheel vrij was van de bemoeiingen der Classis Amsterdam. Zij werd niet meer gevoeld door nieuwen toevloed uit ons land, en velen verlieten haar om zich aan te sluiten bij de Presbyteriaansche kerk, die meer beantwoordde aan de aspiraties van het jonge Amerika, om niet te spreken van de Baptisten en Methodisten, die nog meer dan de Presbyterianen pasten bij den volksgeest.

In het moederland vergat men dra de Gereformeerde Kerk van Amerika, evenzeer als hier niet gedacht werd om den band vast te houden met het stamverwante Zuid-Afrika. Het liberalisme dat naar Frankrijk keek en het modernisme dat leefde van Duitsland, voelde al heel weinig voor de stamverwante nakomelingen der vaders, vreezende dat deze nog met de nachtschuit voeren en lichtschuw waren.

Ginds echter bleef men nog immer zich herinneren, hoeveel invloeden ook mochten werken in tegenovergestelde richting, dat hun origine lag in Nederland. Zij vergaten Nederland niet, noch het Gereformeerde volksdeel; dat zouden zij op schitterende wijze toonen, toen de eerste „Pilgrimfathers“, de door het liberalisme gebannen, de uitgedrevenen door het indifferentisme, een land zochten waar zij vrij konden zijn. Toen bleek dat de Heere zijn duizendtallen nog had bewaard aan de overzijde van den grooten Oceaan, die nog niet hun knie hadden gebogen voor den tijdgeest. En terwijl hier het liberalisme in de kerk hoogtij vierde, en de mannen van Reveil en Afscheiding werden gehoord en gehaat, waren daar broeders, die, hoorende dat hier met Gods volk kwalijk gehandeld werd, zo daar een hartelijke ontvangst bereidden.

G. KEIZER.

BOEKBESPREKING.

„Wij keiters Ja, „om de eere Gods!“ door H. Bakels. Haarlem, J. W. Boissevain en Co., 1920.

Dr. Bakels verzocht mij dit boek te recenseren. Ik voldoe er thans aan. Maar met tegenzin. Ja, met smart. En toch geloof ik, dat het gerecenseerd moet worden. Want in doodswijzen zie ik geen heil.

Bij het aanstreepen van verschillende passages in dit boek, zei ik hardop tot mijzelf: Nietzsche overtroffen! Nietzsche en Bakels zijn in velelei opzicht antipoden. Beiden zijn vlijmend in hun spot, maar Nietzsche kan onder alles zijn dichterlijken, wijsgeerigen aanleg niet verloochenen. Bakels blijft de excentrieke prozaiet, die zich gaarne van markt- en straattaal bedient en in het populariseren van de een of andere gedachte in ons land, althans onder de theologen, zijn evenknie niet vindt.

Maar hierin zijn beiden één, dat zij hun gal uitpuwen tegen Christus. Zij doen dit ieder weer op eigen manier. Nietzsche kan het liefdevolle in Christus, gelijk het Nieuwe Testament hem teekent, niet verdragen. Bakels briacht tegen de strengheid, de gerechtigheid, den toorn van Christus. Hij blijft daarin de oude moderne dominee. Maar hij heeft op zijne collega's tegen, dat zij oneerlijk zijn. „Het is — zoo beschuldigt hij op blz. 87 — van alle Christelijke predikers, onderwijzers, propagandisten (ik zelf heb er mij nota bene ook 20 jaar lang tamelijk schuldig aan gemaakt) duivels een oneerlijk, dat wij altijd, hoogst oneerlijk en onpartijdig, het